

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 26
december 2016
cena 0,90 EUR

12

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Chcel ísť na Západ, skončil v Leopoldove

NÁŠ ROZHOVOR

Historik Peter Jašek na konferencii o politických väznoch 20. storočia povedal, že „najprísnejší trest, aký bol v období normalizácie udelený, bol v prípade vojaka prezenčnej vojenskej služby Antona Halka. Za pokus o útek na Západ v roku 1972 bol odsúdený na exemplárny trest 13,5 roka väzenia (!), pričom vo väzení ostal až do pádu komunistického režimu. Odsúdený bol za zbehnutie a v jeho prípade mu mimoriadne priťažila skutočnosť, že počas väzby sa pokúsil poslať list do Vatikánu, kvôli čomu bol súdený aj druhý raz a dostal ďalších 4,5 roka. Celkovo teda dostal trest 17,5 roka, ktoré si aj odsedel“. O svojom utrpení napísal knihu Cesta za slobodou. Po návrate z väzenia sa oženil s Helenou Kurekovou. Žili spolu 13 rokov. Zomrel 16. mája 2010. Nielen o jeho živote sa rozprávame s Helenou Halkovou.

Druhá zľava Helena Halková počas tohtoročnej pietnej spomienky na obete komunizmu v Bratislave. Foto Eva Zelenayová

Ako sa začal váš životný príbeh?
Pochádzam z kresťanskej rodiny, ktorá sa v roku 1924 presťahovala z Čierneho Balogu k Filakovu. Starý otec sa dal nahovoriť, keď sa osídľoval juh štátu. Prišlo 23 rodín, kúpili si domy a polia, no ukázalo sa, že neboli majetkovo vysporiadané. Kúpu sprostredkovala pani so zaťom - právnikom a po zinkasovaní peňazí odišli do Palestíny. Ibaže 23 rodín bolo vyhodených na

ulicu. Medzi nimi aj moji starí rodičia, ktorí museli začať od nuly.
Váš otec bol súkromne hospodáriaci roľník. Ako prijal združstevňovanie poľnohospodárstva?
Ako mnohých iných aj otca prinútili vstúpiť do družstva po tom, čo mu zobrali všetok majetok. Ponúkali mu prácu na železnici či v polícii, ale tam bola podmienka vstup do strany.

Pokračovanie na 10. strane

V čísle	Ján Košiar Pokoj ľuďom dobrej vôle Svedectvo má 25 rokov	2 3	Eva Zelenayová Pravda oslobodzuje	3	Arpád Tarnóczy Sme tými, čo po nás zostane	5	Viliam Jablonický Chvála kalendárom	9
			Ján Litecký Šveda Najvzácnejšia je sloboda slova	4	Ján Košiar Kongres INTERASSO bol v Budapešti	7	Dana Žúrková Odhalili pamätnú tabuľu	12

Pokoj ľudom dobrej vôle

Po tradičnej spomienke a pietnom akte kladenia vencov k pamätníku obetí komunizmu 17. novembra, je v kalendárnom roku už len jedna udalosť, ktorú si nemôžeme nevšimnúť: Vianoce. To je určite najvýznamnejšie výročie nielen v roku 2016, ale každý rok, lebo v dejinách sveta je to deň narodenia Ježiša Krista. Spomíname na Vianoce nášho detstva, mnohí z vás určite aj na Vianoce vo väzení.

Je to už vyše roka, čo nás predišiel do večnosti náš člen, kardinál Ján Chryzostom Korec. V jeho spomienkach na „normalizované“ sedemdesiate roky nachádzame aj citát z Rudého práva z 24. decembra 1971: „Žijeme svoj pokojný deň. Sláva za to nepatrí nikomu na výsostiach, ale človekovi na tejto zemi. Anjeli, nesúci pokoj všetkým ľuďom dobrej vôle, sú podlá lož. Mnohí ľižhumanisti budú dnes na kolenách prosieť kohosi o spásu ľudstva...“

Toto je našťastie v našich krajoch minulosťou. Dnes sa s nami nikto nebude hádať o Ježišovi Kristovi, či žil na tomto svete ako historická osobnosť. Dnes už nikto seriózny o tom nepochybuje. Poprieť jeho existenciu v čase by znamenalo poprieť aj Aristotela a Platóna či Homéra a mnohých ďalších ľudí z antiky. Celý svet predsa ráta roky pred Kristom a po Kristovi. Kedy si sme hovorili „nášho letopočtu“ a „pred našim letopočtom“, lebo sme sa báli priznať, že príchodom Krista, jeho pôsobením, smrťou na kríži, ale hlavne zmŕtvych-vstaním, sa totálne zmenil beh sveta. Otázka kresťanskej viery nie je v tom, či Ježiš Kristus žil na tomto svete ako historická osobnosť, alebo nie, ale či ho my v našom živote uznávame za Božieho Syna a Spasite-

ľa! A práve Vianoce sú dňom jeho narodenia! Toto nám nesmú vziať nijaké vianočné trhy s grogom a vareným vínom!

Skončili sme mimoriadny Svätý rok milosrdenstva. To však neznamená, že sme skončili s milosrdenstvom. Ježiš Kristus ako Syn milosrdného Otca, stále sprostredkúva človeku, ktorý o to stojí, odpustenie. Ale žiada: Zmeň sa! Prestaň hrešiť. Prestaň urážať Boha i svoju vlastnú dôstojnosť. Ty si človek a nie zviera, riaď sa svojim rozumom a nie pudom. Toto je pravda o človeku, že si stvorený na obraz a podobu Boha, že si stvorený ako muž alebo ako žena. Toto si človek nemôže slobodne vybrať. Pán Boh na počiatku nestvoril človeka ako dvoch mužov, alebo dve ženy. Čo je na tom také ťažké pochopiť? A dnes máme úrady pre tzv. rodovú rovnosť po celom svete, aj u nás. Keď to takto pôjde ďalej, o nejaký čas tu budeme mať v každom okrese tajomníka pre rodovú rovnosť, ako kedysi pre cirkevné veci.

Po nedávnom zemetrasení v Taliansku sa zrútila aj Bazilika sv. Benedikta v jeho rodisku v Norci. Istý dominikán si dovoľil povedať do Rádia Mária, že je to trest za hriech, za schválenie homosexuálnych sobášov v talianskom parlamente. Okamžite sa na jeho hlavu spustila vlna kritiky, nielen zo strany médií, ale aj zo Štátneho sekretariátu vo Vatikáne. Rádio tiež oznámilo, že viac ho k svojim mikrofónom nepustí. A pritom len pripomenul jednu zo šiestich základných právd katolíckej viery, ktoré sa učia deti v katechizme pred prvým svätým prijímaním: „Boh je spravodlivý sudca, ktorý dobrých odmeňuje a zlých tresce.“

Historické skúsenosti nám kruto pripomínajú, že humanizmus bez Boha, alebo proti Bohu je odsúdený na

neúspech. Bez zodpovednosti pred Bohom, bez spojenia človeka s Bohom, existuje len taká sloboda, ktorá privedie človeka k strate všetkých škripúl a k anarchii. Morálka – alebo ak chceme sekulárnejšie povedať etika – bez nadprirodzeného zakotvenia v Bohu zostáva len vecou dohody. A elity – volené i nevolené, ju môžu meniť podľa svojich záujmov a hlasov v parlamentoch.

Žiaľ, dnes, pred Vianocami roku Pána 2016, sme veľmi ustarostení, lebo v mnohých oblastiach sveta je vojna. Tretia svetová vojna s islamským štátom, ktorý za jediného proroka uznáva len Mohameda. Dnešná Európa sa priam pred našimi očami zrieka svojich kresťanských koreňov a zásad. Odmietá rodinu ako zväzok jedného muža a jednej ženy a zdá sa, že nás o vzťahu k Bohu a o rodine prídu poučiť moslimovia z arabských krajín, ktoré im Západ zničil.

Je to veľká výzva pre nás, aby sme znovuobjavili Ježiša Krista, ktorý predsa premohol svet. Všetci hľadáme odpoveď, ktorá by nám dodala nádej a istotu. Tá odpoveď je tu: Ježiš Kristus, Boží Syn, je Spasiteľ celého ľudstva, Spasiteľ každého človeka. Musíme žiť tak, aby svedectvo nášho života bolo presvedčivé pre naše okolie, v ktorom žijeme.

Radostná zvesť a spev Glória – Sláva Bohu na výsostiach, ktorý budeme o pár dní opäť spievať v našich kostoloch, chce byť aj pre nás novou nádejou, že Ježiš Kristus na náš svet neprišiel zbytočne. Že ho chceme a že ho potrebujeme.

Požehnané sviatky narodenia nášho Pána a jeho prebývanie medzi nami v roku 2017 vám želá

ThDr. Ján Košíar
duchovný PV ZPKO

Svedectvo má 25 rokov

V decembri 1991 vyšlo prvé číslo Svedectva. Viacerým osobnostiam sme položili otázku, čo pre nich náš časopis znamená.

Peter Brňák
právník

Časopis Svedectvo je pre mňa databankou informácií o ľuďoch, ktorí reprezentujú nielen skutočný (doteraz nenaplnený) zmysel spoločenských zmien po novembri 1989, ale aj nezištnú lásku a úctu k slovenskému národu a k jeho dejinám, nerozlučne spätým s kresťanstvom a jeho hodnotami. Preto ho rad čítam. Želám mu všetko dobré.

Ignác Juruš
rímskokatolícky kňaz

Už samotný názov mesačníka Svedectvo avizuje, že by to malo byť predovšetkým svedectvo pravdy a o pravde. Za vernosť poznaney

ANKETA

pravde, ktorá je vždy akýmsi odrazom absolútnej Pravdy, Ježiša Krista, za ktorú boli viacerí politickí väzni odhodlaní dokonca stratiť nielen slobodu, no mnohí aj život Aby sa pravde, i tej s veľkým P, nikdy nespreneverili. Vo Svedectve nám zanechali dôkazy svojho hrdinského života v neľudských podmienkach komunistických väzníc, čo bolo i bude pre mňa veľkým povzbudením a príkladom hodným nasledovania. Za toto svedectvo pravde a šlachetným ideálom ďakujem touto cestou i môjmu nebohému otcovi, tiež politickému väzňovi, a všetkým politickým väzňom. Hlboko sa skláňam pred ich svedectvom, ktoré je také potrebné zvlášť v dnešnej dobe, keď mnohí už ani nevedia v čo majú veriť a komu majú veriť. Lebo pravda sa nám voľajako zrelativizovala.

Ferdinand Klinda
organista

Vážne, historické či osudové okamihy ostávajú v pamäti spoločnosti, len keď sú napísané. Iba ich suma vytvára obraz skutočnosti. V tom je prínos Svedectva dôležitý a zásluhný. Prajem mnoho ďalších obsažných čísiel.

Martin Lacko
historik

Časopis zachytával svedectvá a názory slovenských politických väzňov v čase, keď žili a keď sa o nich štátom platení historici nezaujímal. Dnes už títo aktéri väčšinou nežijú, ale ich svedectvá sú tu. Vďaka časopisu a všetkým, ktorí ho pripravovali. Časopis je teda pamäťou národa. A to si budeme uvedomovať čím ďalej, tým viac.

Pravda oslobodzuje

Čím je 8. máj pre protifašistický odboj, tým je 17. november pre odboj protikomunistický. Jeden aj druhý predstavujú totalitné režimy s množstvom obetí na ľudských životoch. Napriek tomu spoločnosť nevenuje rovnakú pozornosť ideológiám, ktoré priviedli svet do skazy. Plytvanie pojmami, ako sa to robí v ostatnom čase s fašizmom, otupuje pozornosť ľudí a robí ich menej vnímavými k opatreniam ohrozujúcim demokraciu. Na druhej strane aj nezaujím o obeť komunizmu vytvára živnú pôdu na návrat k jeho praktikám. Zreteľne sa prejavuje v tom, v akom stave je sloboda slova.

Nedávno vzrušil časť novinárskej obce výrok premiéra Roberta Fica na

adresu novinárov, keď povedal, že niektorí z nich sú špinavé protislovenské prostitútky. Premiér nepovedal nič, o čom by verejnosť na Slovensku nevedela. Ibaže dotknuté stádo sa okamžite ozvalo a zbúrcovalo aj svojich zahraničných kolaborantov. Ozval sa Syndikát slovenských novinárov, ktorý proti duchu novinárskej etiky v roku 1998 organizoval školenia novinárov na politickú zmenu. Ozvali sa novinári, ktorí vždy fandili tej vláde, ktorá bola vyskladaná zväčša z politikov odmietajúcich vznik samostatného Slovenska.

Treba sa však opýtať, prečo „protislovenské prostitútky“ obsadili takmer celý mediálny priestor? Počnúc RTVS

a končiac časopisom Týždeň. Prečo vlády po roku 1998 cielene pracovali na tom, aby sme na Slovensku nemali pluralitné médiá? Dokonca hovorca súčasného ministra kultúry sa v jednom blogu Sme nadchýnal nad zánikom denníka Slovenská republika, lebo tým sa vraj vyčistil mediálny priestor. Vyčistil sa tak dokonale, že už jednostrannejší ani nemôže byť. Zostali na ňom predovšetkým protislovenské prostitútky. A niet sa čo čudovať, svoje vzory majú práve v politikoch. Takých, ktorí sa bez mihnutia oka odovzdali do služieb cudzích záujmov. No zdá sa, že skorumpovaní novinári nemajú radi, keď sa o nich na verejnosti povie pravda. Ale 17. november bol aj o pravde.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

SLOVO SVEDECTVA

Obete komunizmu v nemilosti

Prvýkrát sa pietna spomienka za obete komunizmu na Slovensku konala v roku 1992. V tom roku bol odhalený centrálny pamätník na bratislavskom cintoríne Ružinov (dnes Vrakuňa). Pozostáva z kríža a pamätných dosiek, na ktorých sú vyryté mená popravených a umučených obetí. Odvtedy sa každý rok 17. novembra koná pietna spomienka na tomto mieste. Pravda, mnohé mestá si vybudovali svoje pamätníky a aj v Bratislave sa nachádza ďalší na Jakubovom námestí. Pamätník zastreleným na úteku pribudol na sútoku Moravy s Dunajom v roku 2005. Odvtedy Deň boja za slobodu a demokraciu polarizuje politických

väzňov komunizmu. Tohto roku zlyhalo ozvučenie pietneho aktu na oboch miestach. Najvyšší predstavitelia štátu sa zasa stretli so študentmi. Akoby na obete komunizmu štát najradšej zabudol.

Na cintoríne vo Vrakuňi sa slávnostného aktu kladenia vencov zúčastnil minister obrany SR Peter Gajdoš, bývalý prezident SR Ivan Gašparovič, zástupcovia diplomatického zboru, politického a verejného života, politickí väzni a verejnosť. Odznali príspevky predsedu PV ZPKO Jána Liteckého Švedu a českého predsedu PV ZPKO Arpáda Tarnóczyho. Uverejňujeme ich v plnom znení. (zl)

Ján Litecký Šveda (sprava) a Rafael Rafaj sa poklonili obetiam komunizmu pri pamätníku na bratislavskom cintoríne Vrakuňa.

Foto Eva Zelenayová

Najvzácnejšia je sloboda slova

Všetkým, ktorí našu pietnu spomienku poctili svojou prítomnosťou, patrí veľké a úprimné poďakovanie. Poďakovanie od všetkých, ktorí vládali prísť a mali viac šťastia ako tí, ktorých mená sú vytesané na tomto pomníku.

Vám, politickým väzňom a ich príbuzným, ktorí dlhé roky zažívali červený teror a napriek obrovskému utrpeniu dokázali prežiť a zapojiť sa naspäť do života, patrí rovnako vďaka a úcta. Pretože aj teraz potrebujeme skúsenosti a najmä charakter ľudí, ktorí nepodľahli. Nezmyselným myšlienkam, rovnako ako neskôr peniazom,

veď bolo také ľahké ísť s dobou... Všetci vieme, prečo sme sa stretli práve tu a práve dnes, 17. novembra. Pre našich členov, politických väzňov a ich príbuzných bola sloboda najväčším výdobytkom novembra. Sloboda pohybu, sloboda náboženská, sloboda podnikania a celé to bolo zastrešené tou najvzácnejšou slobodou – slobodou slova. Tá je zároveň hlavným zdrojom všetkých ostatných slobôd, aj nespomenutých. Pevne sme všetci verili, že už sa nezopakujú časy, keď za nevhodné názory – a človek často ani nevedel, v čom sú nevhodné – sa bralo

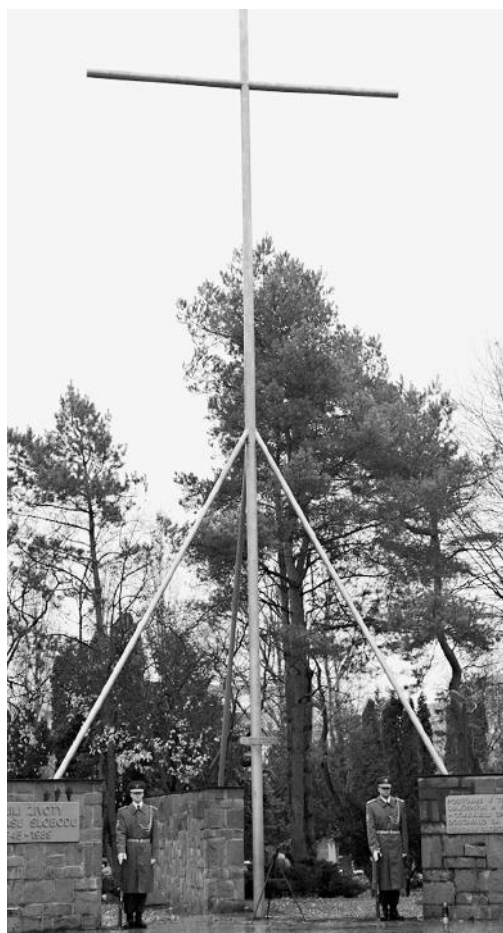
na dlhé roky do väzenia. A za ich rozširovanie ešte viac. O to smutnejšie je, že po toľkých rokoch sme opäť svedkami podobných snáh. No na rozdiel od komunistov, ktorí to robili priamočiaro brutálne, teraz sa to deje skôr „kradmou rukou“, ako by povedal básnik. A skrýva sa to za prázdne naduté heslá, pokrivené slová a predovšetkým za nejasnosť pojmov. Aby si ich politici mohli úplne ľubovoľne ohnúť podľa svojich záujmov.

Podstata je však rovnaká, ako v 50. rokoch – zrušiť slobodu slova a opäť prenasledovať odlišné názory.

Politickú väzni na pietnom akte 17. novembra 2016.

Foto Eva Zelenayová

Symbolom pamätníka obetí komunizmu je kríž, pri ktorom slúžil sv. omšu pápež Ján Pavol II. počas návštevy Slovenska v roku 1990.

Stačí, ak sa jednoducho znovu označia za zločinné. Nastolíť vládu podozrenia aj s novými udavačmi. Uvediem citát všetkým tu známeho George Orwella: „**Ked' sloboda slova má vôbec nejaký význam, tak predovšetkým ako právo povedať ľuďom to, čo nechcú počuť.**“

Už sme raz zažili jedno vytriezvenie z úprimných snáh o slobodu - v roku **1968**. Preto by sme veľmi neradi zažili ešte jedno takéto normalizačné

vytriezvenie aj po roku **1989**. A ešte menej radi by sme do našej organizácie politických väzňov prijímali nových členov, ktorí by mali v prihláške údaj: väznený po roku 2016.

Na záver už len pre tých, ktorí teror neprežili. Popraveným, ale aj všetkým našim nebohým členom, ktorých za posledný rok odišlo 32 do večnosti, venujme minútu ticha.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

Politickí väzni pri kríži.

Foto Eva Zelenayová

Príhovor **Arpáda Tarnóczyho**,
čestného predsedu PV ZPKO, pri pamätníku obetí komunizmu

Sme tými, čo po nás zostane

Osobnosti, ktoré si uctili obeť komunizmu. Sprava František Rábek, Arpád Tarnóczy, Ivan Gašparovič, Peter Gajdoš...

Foto Eva Zelenayová

Byť porazeným je len dočasný stav. Trvalým sa stáva, až keď sa vzdáme. A vy ste sa nevzdali ani za cenu života. (Apel k tabuliam s menami popravených a umučených.) My, čo sme zostali, stali sme sa treťoradovými ľuďmi dodnes.

Tak veľmi sme verili v zmenu ľudských a národných hodnôt, a návrat k zdedeným po našich kresťanských rodičoch. No zistili sme, že bojovať musíme ďalej. Proti kryptokomunistom pretransformovaným za liberálov, ktorí majú peniaze a moc. A médiá, ktoré im za peniaze otrocky slúžia. Pravda je pre väčšinu z nich

neznámym pojmom. Nepoznajú ju a ani nechcú poznať. Nepoznajú minulosť, nezaujímajú sa o ňu. Ani sa o ňu neprú. Kopírujú históriu nalinkovanú z Prahy, Budapešti a Viedne. Nevedia, žeby mali byť hrdí na ľudí zo Slovenska patriacich do svetovej klenotnice. Nepotrebnú ich zviditeľňovať, pestovať národnú hrdosť. Mládež nechávame blúdiť na historicky vyprahnutej púšti, čím páchame smrteľný hriech. Vo verejnom priestore absentuje svedomie. Pravda, česť, láska nejestvujú.

Máme slovenský rozhlas, slovenskú televíziu, slovenskú vládu, sloven-

ského prezidenta, len cítime, že nemajú čas na tých, čo sa zaslúžili o to, aby mohli byť predstaviteľmi zvrchovanej Slovenskej republiky. Rád by som sa mýlil a modlím sa, aby sme sa dožili toho, keď táto krásna krajina Slovensko bude raz milovanou vlasťou pre jej obyvateľov. Azda by pomohlo, keby sa do škôl vrátila vlastiveda. Veľmi si želám, aby každý človek mohol slobodne vyjadriť svoj názor. Aby sa znova ľudia nestávali neslobodnými len preto, že niekomu ich názor nevyhovuje a jednoducho ich označí za extrémistov, populistov, kontroverznými osobami a pod. Nezabudli sme, že kto nepozná pravdu je hlupák, ale kto ju zatajuje je zločinec.

Sme tými, čo po nás zostane. Žiadny človek nie je taký bohatý, aby si mohol kúpiť svoju minulosť. Aj na Slovensku máme pamätníky, nemusíme za nimi chodiť do Prahy. Za Masarykom. Máme Štefánika, miesta, kde žili a pôsobili naši vlastní veľikáni. Nevynechávajte, prosím, ani tých, ktorí sú napísaní na tomto skromnom pamätníku, na vrakunskom cintoríne. Možno sa raz stane rovnocenným Slavínu, Banskej Bystrici či iným „prikázaným“ miestam.

Na pietnom akte nechýbali mladí ľudia, no mohlo ich byť aj viac.

Foto Eva Zelenayová

Kongres INTERASSO bol v Budapešti

V poradí 22. kongres medzinárodnej organizácie INTERASSO sa uskutočnil v dňoch 21. - 24. októbra 2016 v Budapešti. Ide o organizáciu združujúcu trinásť národných organizácií bývalých politických väzňov a obetí komunizmu. Naša organizácia PV ZPKO III. odboj je jednou z nich.

Kongres sa konal v Maďarsku v rámci osláv 60. výročia maďarskej „kontrarevolúcie“ z roku 1956. Vďaka lobbingu predsedu INTERASSO dr. Christiana Fuchsa, maďarská organizácia politických väzňov **POFOSZ** získala na organizáciu kongresu od Ministerstva zahraničných vecí dotáciu 25 000 eur.

V prvý deň pred samotným rokovaním navštívili delegáti kongresu maďarský parlament a večer sa členovia výboru stretli, aby dopracovali program. Žiaľ, museli skonštatovať, že zatiaľ čo v roku 2013 na 20. kongrese v Berlíne bolo prítomných jedenásť členských organizácií, v Bukurešti v roku 2014 deväť, tohto roku v Budapešti iba sedem: **z Estónska, Lotyšska, Slovenska, Maďarska, Rumunska, Moldavska a Nemecka.**

Z Litvy, Chorvátska a zo Slovinska neprišla na pozvánku žiadna odpoveď, delegácie z Bosny a Hercegoviny a z Albánska sa ospravedlnili a predsedníčka Konfederácie politických väzňov Českej republiky Naděžda Kavalírová mailom 21. augusta 2016 predsedovi Fuchsovi oznámila, že s činnosťou v INTERASSO z dôvodu veku členov končia... Dodala však, že budú spolupracovať s (politicky korektnou) Platformou pamäte a svedomia Európy...

Pred samotným rokaním kongresu, v sobotu ráno, slávnostnú atmosféru naladil študentský spevácky zbor z budapeštianskeho Gymnázia sv. Štefana.

Bývalý maďarský predseda vlády **Peter Boross** (1993-1994) vo svojom pozdravnom príhovore vyzdvihol spoločný smutný osud krajín, ktoré sa po roku 1945 ocitli na nesprávnej strane železnej opony rozdeľujúcej Európu do roku 1989.

Christian Fuchs v správe o činnosti od posledného kongresu pripomenul 22. október 1978 – začiatok pontifikátu pápeža Jána Pavla II., ktorý v ten deň vyzval celý svet na otvorenie hraníc štátov a spoločenských systémov. Obete komunizmu sú výzvou, aby sa

Na snímke zľava predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda, predseda INTERASSO Christian Fuchs a podpredseda INTERASSO Ján Košiar sa počas kongresu zúčastnili aj sprievodného programu pri príležitosti 60. výročia maďarskej „kontrarevolúcie“. Foto archív

to už nikdy neopakovalo, povedal okrem iného. Spomenul tiež svojho predchodcu Jure Knezovića († 6. januára 2015), ktorého sme si uctili minútou ticha. Rumunskej organizácii gratuloval k úspechu, že dosiahla postavenie monumentálneho pamätníka obetiam komunizmu, odhaleného 30. mája 2016 v Bukurešti. Ďalej spomenul svoje stretnutie s predstaviteľmi EÚ v Berlíne a v Bruseli, pričom musel, žiaľ, konštatovať, že na rezolúcie prijaté na 21. kongrese v Bukurešti neprišla nijaká odpoveď... Našej organizácii poďakoval za aktívnu účasť pri odhalení pamätnej tabule mladému Nemcovi Hartmuthovi Tautzovi v Bratislave, 9. augusta tohto roku. Fuchs tiež pripomenul, že nemecká organizácia má od 17. októbra 2015 nového predsedu. Stal sa ním Dieter Dombrowski. V príprave je tiež kniha 20 kongresov INTERASSO, ktorú začal spracovávať ešte bývalý predseda, nebohý Jure Knezovič.

Zoltán Bodog Kiss z maďarského POFOSZU pripomenul búrlivé udalosti roku 1956, keď ako 13-ročný stratil otca a do roku 1991 sa o ňom nič nevedelo. Uviedol „350 popravených, 800 odvele-

ných do ZSSR a tisíce mŕtvych v pouličných bojoch v Budapešti v októbri 1956... Do roku 1989 sme nepočúvali nič iné len nádvávanie na vieru v Boha a na národné ctenie. Jediné východisko dnešnej Európy je návrat ku kresťanstvu,“ skonštatoval.

Príhovor nášho predsedu PV ZPKO Jána Liteckého Švedu v plnom znení uverejníme v budúcom čísle.

Estónsky, ale najmä lotyšský delegát Peteris Simsons hovoril o zložitých vzťahoch s Rusmi pred i po historickom obchode Ribbentropa s Molotovom 23. augusta 1939. V meste Ikšile, 40 km východne od Rigy, sa každoročne stretávajú ľudia, ktorí mali to šťastie, že prežili vyhnanstvo na Sibíri. Bolo ich vyše 15 000 a tohto roku sa ich s rodinami zišlo ešte 3 000, ktorí nezabudli...

Rumunský predseda združenia politických väzňov Octav Bjoza sa mohol pochváliť veľkolepým pamätníkom obetiam komunizmu. Vyrobený bol v Nemecku a symbolizuje krídla duší letiacich do neba zo symbolického hrobu tisícov mučeníkov komunizmu. No tiež konštatoval, že eštebáci aj u nich majú tri až štyrikrát vyššie dôchodky ako politickí väzni. Mnohí z nich dodnes sedia na prokuratúrach, súdoch i v parlamente. V roku 2015 bol v Rumunsku prijatý zákon proti extrémnej pravici, ale dodnes nijaký proti extrémom komunizmu.

Christian Fuchs spomenul tri najdôležitejšie veci, ktoré rieši organizácia politických väzňov z bývalej NDR: V Nemecku doteraz nestojí pamätník obetiam komunizmu; tisíce násilne adoptovaných detí ešte stále hľadá svojich pravých rodičov; a zákon z roku 2015, ktorý priznáva zvýšenie dôchodkov tým politickým väzňom, ktorí sedeli vo väzení aspoň pol roka.

Do výboru bol namiesto zosnulého člena Andrása Dégyiho zvolený Jozsef Lengyel. Kongres odhlasoval aj zmenu stanov. Tá umožňuje, aby sa členom mohla stať aj vedecko-výskumná organizácia, ktorá sa venuje obdobiu komunistickej tyranie po druhej svetovej vojne. Stále však platí, že z jedného štátu sa členom môže stať iba jedna organizácia.

Ján Košiar
podpredseda INTERASSO
a duchovný PV ZPKO

Ivan A. Petranský historik

Pre mňa, ako historika, ktorý sa zaoberá perzekúciami komunistického režimu, je Svedectvo neoceniteľným zdrojom informácií, lebo pravidelne prináša spomienky tých, ktorí prenasledovanie zažili na vlastnej koži. Neraz som tieto svedectvá využil vo svojej vedeckej práci. Svedectvo pre mňa, ako občana, je ostrovom v mori jednotvárných názorov a politickej korektnosti, prevládajúcej v mainstreamovom mediálnom priestore. Je miestom, kde vo vzťahu k minulosti, ale i prítomnosti, možno nájsť otvorené postoje, kritické myslenie, prejavy občianskej statočnosti, jednoducho všetko to, čo je bytostne vlastné bývalým politickým väzňom. Tí v protikomunistickom odboji bojovali za slobodu, demokraciu a slovenskú nezávislosť. Svedectvo nám už dvadsaťpäť

ANKETA

rokov pripomína, že títo ľudia sú - hoci čoraz v menšom počte - stále medzi nami. Nástoživo nás však varuje, že myšlienky, ktoré zrodil komunistický režim, sú stále prítomné, hoci v prikráslenej, atraktívnejšej podobe. Miesto Svedectva je aj dnes na Slovensku nezastupiteľné.

Marián Tkáč predseda Matice slovenskej

Som rád, že Svedectvo vychádza, a že pri jeho "tvorbe" majú dôležité slovo aj matičiari. Hľadať a podávať svedectvo o pravde bez ohľadu na čokoľvek iné, je veľmi záslužná práca, osobitne v národe, ktorý ako keby nemal mať pamäť. Držím palce, aby Svedectvo svedčilo ešte dlho a aby

naprávalo krivdy, ktoré boli a sú hlboko vsádzané do našich hláv i sŕdc.

Vladimír Havrilla akademický sochár

Vždy, keď otvorím poštovú schránku a nájdem tam Svedectvo, mám dobrý pocit. Aj preto, že nevypadnú odtiaľ rôzne farebné reklamy. Svedectvo je vytlačené na skromnom papieri a čiernobiele. Zvláštne je, že čiernobiele fotografie (ale aj čiernobiele filmy) nám pripadajú viac autentické, než farebné. Viac im veríme. Svedectvo je možno jediný časopis na Slovensku, v ktorom sa správne uvádza Slovenský štát a nie Vojnový Slovenský štát. A dozvedám sa z priamych svedectiev históriu novodobého Slovenska. Vyrastal som v päťdesiatych rokoch, aj preto ma tak veľmi zaujímajú a dojmujú príbehy vtedy dospelých ľudí.

Sestra Zdenka by mala sto rokov

V Krivej na Orave sa pred sto rokmi narodila Cecília Schelingová. Absolvovala zdravotnú školu a v roku 1936 vstúpila do noviciátu a prijala rehoľné meno sestra Zdenka.

Začiatkom roku 1952 pomohla k úteku kňazovi Štefanovi Košťalovi a trom bohoslovcov, lebo sa dozvedela, že kňaza i bohoslovcov odvezú do Ruska a tam ich popraví. Štátna bezpečnosť ju zatkla a po niekoľkomesačnom vyšetrovaní a mučení bola za velezradu odsúdená na 12 rokov väzenia. Kvôli zdravotnému stavu ju už v roku 1955 museli podmienene prepustiť na slobodu. Prijali ju ako pacientku do trnavskej nemocnice, kde po troch mesiacoch na následky mučenia zomrela. V roku 2003 ju pápež Ján Pavol II. vyhlásil za blahoslavenú. Svedectvo o nej vydala Helena Kordová, ktorá bl. Zdenku opatrovala vo väznici. Aj ona bola politickou väzenkyňou odsúdenou na 14 rokov.

Naša členka Margita Zimanová napísala do redakcie, že sa s pani Kordovou stretla v roku 2004 na bratislavskom cintoríne Ružinov. „Poprosila som ju, aby mi napísala o mojej mamičke, lebo boli spolu

Sprava Margita Zimanová so synom Heleny Kordovej a jeho manželkou.

Foto archív

vo väznici v Pardubiciach,” uviedla pani Zimanová. „S pani Kordovou som si začala dopisovať a posilať jej články a nahrávky o politických väzňoch do Anglicka,” spomínala ďalej. „Tešilo ju, čo robím pre politických väzňov. Keď sa vrátila na Slovensku, v roku 2009 som ju v Martine navštívila. Spolu s manželom sme jej priniesli plody z našej záhrady a upiekla som koláče. V tom čase už bola na vozíčku.”

List zakončila spomienkou na pohreb pani Kordovej. „Zomrela v roku 2011 vo veku nedožitých 94 rokov. Jej pohreb sa konal 1. júna 2011 v Martine, v rovnakom čase, ako náš snem. Zastupovala som na ňom našu organizáciu a pri rakve som sa s ňou rozlúčila. Povedala som, ako veľa si bezdôvodne vytrpela a najkrajšie roky mladosti prežila vo väzení.”

(ez)

Chvála kalendárom, krajanom a Bibliotéke

Rôzne podoby kalendárov, najmä spred vyše storočia, zachraňovali našu identitu. Putovali takmer do každej rodiny, informovali, vzdelávali, učili čítať, no kládli si i vyššie spoločenské ambície. Dodnes mnohé vychádzajú doma i v zahraničí. A prichádzajú do rôzne nábožensky, odborne i záujmovo orientovaných slovenských rodín. Predsa však aj tu občas dochádza k prekvapujúcim inováciám.

Na Stálej konferencii Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2016 tohto roku snemovalo pod patronátom Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí 90 zástupcov rôznych reprezentatívnych spolkov, organizácií, inštitúcií a cirkví Slovákov žijúcich v zahraničí, ako aj ďalšie osobnosti z 22 štátov Európy, Ameriky a Ázie. Zdá sa, že v prvom ročníku natrvalo odštartoval Slovenský svetový kalendár zo Slovenského vydavateľského centra v Báčskom Petrovci, v Srbsku. Zostavili ho šéfredaktor Vladimír Valentík a Katarína Mosnáková-Baglašová spolu s desiatkami autorov z celého sveta. Ponúka aktuálne informácie o spolkoch, organizáciách, aktivitách, ale i o počtoch a úsilí Slovákov roztratených v mnohých krajinách o zachovanie vlastnej identity a svojbytnosti. A to nielen rozvíjaním materského jazyka, ale predovšetkým v záujmovo organizovaných nedeľných školách.

Trochu iné je postavenie Slovákov na Dolnej zemi. Slovenský svetový kalendár môže poslúžiť najnovšími údajmi aj nevšímavým redaktorom a dramaturgom i celej kultúrnej obci. Najväčšia ťarcha pochopiteľne spočíva na RTVS, ktorá po prekvapujúcom zrušení stáleho mesačníka o živote našich krajanov na rozhlasovej stanici Devín ho na STV nezaviedla.

Zostávajú Slovákmi

Slovenského občianstva sa nevzdali a nevzdávajú státisíce Slovákov kratšie či dlhodobo pracujúci vo svete. Sú nielen ekonomickým, ale aj veľkým kultúrnym prínosom. Podobne krajanovia, ktorí sa v dávnej či nedávnej minulosti vystaňovali do sveta, ale na svoju vlasť nezabúdajú. Zato my sa k nim správame, až na malé výnimky, veľmi macošsky.

Našťastie zahraniční Slováci každoročne prichádzajú so svojimi stánkami na knižnú výstavu Bibliotéka a prezentujú sa rôznymi diskusnými podujatiami. Či už autorov, vydavateľov i redaktorov kníh a časopisov, ktoré by si zaslúžili oveľa väčšiu pozornosť médií, čitateľov a knižníc. Najmä v knižniciach väčšina ich titulov, aj tých najzákladnejších, chýba. Aj tentoraz prišli napríklad Slováci z Poľska na čele s veľmi agilnými manželmi Molitorisovcami a prezentovali okrem iného knižku o Ľudovítovi Štúrovi, ako významnom pedagógovi. Bez ich vydání by sa nezaobišla napríklad ani Trnavská univerzita. Nadlačania z Vydavateľstva Ivana Kraska zasa vystavovali knižku esejí slovenských autoriek, ktoré nepoznajú hranice. Rovnako boli prezentované veľmi významné zborníky z tamojších konferencií, ktoré sa venujú nielen najbyťostnejším kultúrno-historickým súvislostiam Dolno-

zemcov, ale pomenúvajú aj dôležité symbiotické súvislosti so Slovenskom. Vymedzujú geograficko kultúrny priestor osobitej a vitálnej diaspóry. Navyše knižný veľtrh Bibliotéka robia podstatne medzinárodnejším. Veď tentoraz okrem tradičných Čechov prišli iba Rusi, čo je veľký nepomer s paralelne prebiehajúcim knižným veľtrhom vo Viedni. Tam malo zastúpenie vyše štyridsať krajín, no bez našej účasti. A to v roku nášho Predsedníctva v EÚ!

Vyšiel národný kalendár

Ak som však začal kalendármi, tak nemôžem nespomenúť, že v stánku Matice slovenskej bol pravdepodobne najväčší záujem o Národný kalendár 2017 vydávaný v SR. Prehľadne informuje o všetkom najpodstatnejšom z jubileí budúceho roka, vrátane dvestoročnice Jozefa Miloslava Hurbana. Azda ho nezabudneme presadiť do kalendára svetových výročí UNESCO, ako sme „zabudli“ na Makovického, alebo Vajanského. Monografia Odklínanie Vajanského od Evy Fordinálovej zachraňovala jeho výročie. Rovnako púťali pozornosť diskusie a knihy Antona Hykischu ako Verte cisárovi, či Viktora Timuru, ktorý sa odvážil výskumne púťovať až do dávnej prahistórie Slovanov a Slovákov, kam ešte okrem archeológov iní nesiahli. A čo považujem za významné intelektuálne úlovky veľtrhu? Normalizačné denníky umenovedca Mariána Várossa Deň za dňom samota, Boží priatelia, Slovenské martyrológium Viliama Judáka, Programy a manifesty, kde sa zas sarkasticky „zaskvú“ Špitzerove zničujúce útoky na „buržoázny nacionalizmus a kozmopolitizmus“ z päťdesiatych rokov. Ale aj vysoko odborné štúdie Slováci medzi starými susedmi Jána Doruľu a Slovenská armáda v druhej svetovej vojne Tomáša Kluberta. A čo mi najviac chýbalo? Vontorčíkova objemná kniha 1683 o súvislostiach bitky pri Viedni a tiež o filozofovi Losskom a jeho podiely na rozvoji slovenskej vedy.

Viliam Jablonický

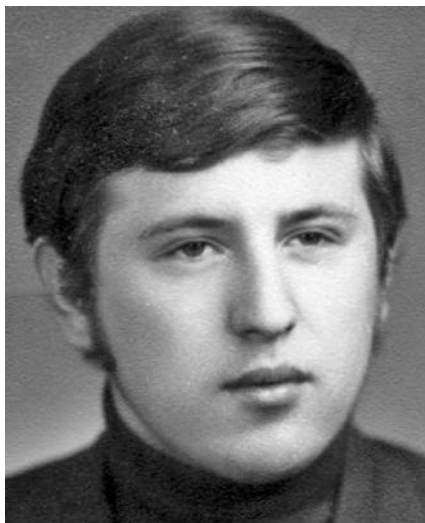
Chcel ísť na Západ, skončil v Leopoldove

Pokračovanie z 1. strany

A otec to rezolútne odmietal. Radšej zostal manuálne robiť na družstve. V tom čase mal tri malé deti, zarábal 400 korún a nepoberal nijaké detské prídavky. Družstevníci nemali nárok. Nikdy nezabudnem, ako prišla do dediny pojazdná predajňa a ja som bežala za otcom, aby nám dal dve koruny na cukríky. Otec sa rozplakal, lebo doma sme nemali ani korunu. Všetky peniaze, čo zarobil, išli na stavebný materiál, aby sme mali kde bývať.

Narodili ste sa 23. mája 1952. Čiže do školy ste začali chodiť v 50. rokoch, keď režim nastroľoval ateistickú výchovu v školách. Čo to znamenalo pre dieťa z kresťanskej rodiny?

Od narodenia nás rodičia viedli k úcte k Bohu, viere, ku kresťanstvu. Chodili sme na náboženstvo. No po prvom sv. prijímaní vyučovanie náboženstva zrušili. Niektorý historik to spomenul, že na juhu bolo komunistov viac než inde, boli tam silní. Ja som to pocítila, keď som končila základnú školu. Triedna mi nechcela podpísať prihlášku na strednú školu. Mohla som si vybrať len z robotníckych povolání. Povedala mi, nemôžeš ísť na strednú pedagogickú školu, lebo rodičia chodili do ko-

Anton Halko pred nástupom na základnú vojenskú službu

Foto archív

stola, chodili ste na náboženstvo, ste veriaci rodina. Tak som sa rozhodla, že pôjdem do Jednoty, učiť sa v odbore kuchár-čaišník. Najskôr som bola sklamaná, ale v prvom ročníku som si zvykla a potom som bola rada, že som sa tam vôbec dostala. Zmaturovala som, a začala pracovať v reštauračných pracoviskách. Robila som čo bolo treba.

Čo to znamená?

Že som robila od obsluhy po prevádzkarku, vedúcu, všetko. V roku

1982 sa mi narodil syn, presťahovali sme sa do Banskej Bystrice. Akosi som cítila, že mám z Rimavskej Soboty odísť. V roku 1989 prevádzku zatvorili a ja by som bola prišla o zamestnanie.

Vravíte že v roku 1982 sa vám narodil syn. To ste sa už poznali s Antonom Halkom?

Nie. Mala som známosť, ktorá mi nevyšla. Ani som sa nevydala.

A ako ste sa zoznámili s nastávajúcím manželom?

V roku 1992 som bola so synom v Prievidzi na rekreácii ROH. Jedného dňa sme sa vybrali na kúpalisko do Rajca. Tonko odtiaľ pochádzal. Sedel pri stole a veľmi sa na mňa usmieval. Keď som prechádzala okolo neho, utrúsila som, nečum tučko. A po piatich rokoch sme sa stretli v Banskej Bystrici. Oslovil ma, išli sme do cukrárne. A tam mi rozpovedal celý svoj život. Bol mi sympatický, mal nesmierne dobré oči.

Čo vám na ňom imponovalo?

Spájal nás rovnaký názor na komunistický režim. Oboch nás nejakým spôsobom poznačil. Aj ja som mu porozprávala o svojom živote. Ako ma prenasledovali v robote, čo všetko som si musela vytrpieť. Tri mesiace po tom, ako som nastúpila do funkcie majsterky odborného výcviku ma povýšili na hlavnú majsterku. No vyžadovali vstup do strany. Nútili ma a nútili, najskôr pekne prehovárali, neskôr mi robili zle, až som bola z toho chorá. Začala som sa báť chodiť do roboty, z ktorej som nemohla odísť, lebo som mala dohodu na tri roky. Už to bolo zrelé na psychiatriu, keď do školy prišiel prednášať jeden psychiater a ja som mu porozprávala aký mám problém. Pochopil, že musím odtiaľ odísť. Dal mi lekárske potvrdenie a to mi pomohlo dostať sa odtiaľ.

Čo vás zaujalo na živote Antona Halka? Z akej rodiny pochádzal?

Obaja jeho rodičia boli krajčírmi. Bola to silne veriaci rodina, schádzali sa u nich mníšky. Salezián Andrej Paulíny bol bratom jeho starej mamy. Tiež k nim chodieval. Tonkov otec stále počúval Slobodnú Európu, Hlas Ameriky a Vatikánsky rozhlas, s ktorým Paulíny

Zľava Helena Halková na konferencii o politických väzňoch 20. storočia.

Foto Eva Zelenayová

po opustení republiky spolupracoval. A keď Tonko narukoval na základnú vojenskú službu, musel počúvať prednášky o reálnom socializme. Iný svet.

Kde bol na vojenčine?

V Brne a potom v Plzni na letisku. Keďže ho veľmi zaujímali modely lietadiel (doma mal veľkú zbierku), cítil sa tam celkom dobre. Chodieval obzeráť lietadlá, čo mu neskôr dosť uškodilo.

Ako?

Považovali ho za špióna.

Len tak, z ničoho nič?

Isteže nie. Mal kamaráta, ktorý sa mu priznal, že ide emigrovať do západného Nemecka. Že má tam sestru a frajerku. Nainfikoval ho na útek, nakreslil mu trasu, kadiaľ má ísť. Útek mu vyšiel a po dvoch týždňoch od jeho odchodu si Tonko povedal, teraz alebo nikdy. Večer nastúpil do služby a o pol jedenástej sa pokúsil ujsť.

Ako konkrétne? Ako ďaleko bol od štátnej hranice?

Asi 12 kilometrov. Začal utekať, no spustila sa strašná búrka. Tma, tresky, blesky a urobil chybu, že samopal hneď nezahodil, ale utekal s nim. Bol premočený, skočil na nejaké spiace zviera, zľakol sa, poudieral a stratil orientáciu. Keď som sa na neho hnevávala, tak som mu pripomenula: ešte aj to si domotal, chcel si utekať na západ a utekal si na východ. (Smiech.) Dostal sa na statok, kde ho nejaký človek ponúkol cigaretou. Videl, že uteká, ale neudal ho. A nadržanom videl odstavený pionier, naštartoval ho a prešiel s nim niekoľko kilometrov, kým mu nedošiel benzín. Išla fiatka, zastavil ju a povedal, že je vojak musia ho odviezť. Na čerpacej stanici mu povedal vodič, že musí nabráť benzín. Keď zastal, vrhol sa na Tonka. Ten sedel na zadnom sedadle. Keďže auto bolo trojdvierové, nemohol odtiaľ uniknúť. Ako sa kľbčili samopal vystrelil, našťastie, do podlahy.

A tam ho zaistili?

Pumpár zavolať políciu a tá ho zobrala do Karlových Varov. Kázali mu osprchovať sa a povedal mi, že keď sa osprchoval, takú ranu obuškom po holom tele dostal, že ho zlomili. Nasledovali ďalšie a ďalšie, výsluchy, potom ho Vyšší vojenský súd v Příbrami odsúdil. Z mužov, ktorí svedčili na súde vraj bo-

lo cítiť alkohol. Senát sa rozhodol medzi trestom smrti a štrnástimi rokmi straty slobody. Boli sa poradiť a keď sa vrátili povedali, že traja sú za 14 rokov a dvaja za trest smrti. Rozsudok v mene republiky znel: za trestný čin vyzvedačstva 14 rokov v tretej nápravnej skupine. Nepodmienečne.

Kedy ho odsúdili?

Narukoval v roku 1971, emigrovať sa pokúsil v roku 1972 a súd sa konal v novembri toho istého roku.

Spoločné Vianoce Halkovcov.

Foto archív

Kde si odpýkával trest?

Najskôr v Ruzyni, najdlhšie bol v Leopoldove. Asi po štyroch rokoch mu do cely nasadili provokatéra. Získal si ho a Tonko sa mu zdôveril, že chcel ísť do Nemecka, odtiaľ do Talianska. Že má uja vo Vatikáne a že ten viacerým pomohol. Od nejakého spoluväzňa sa dozvedel, že politickým väzňom pridávajú do stravy borax. Je to prášok používaný na zváranie a spôsobuje odumieranie pečene. Tonkovi sa naskytla príležitosť vojsť do kuchyne a na polici skutočne objavil balenie boraxu, z ktorého polovica chýbala. Nahnevalo ho to a napísal ujovi do Vatikánu list, v ktorom sa sťažoval na podmienky vo väzení. Ten provokatér sa podujal, že mu ho pomôže odoslať. A bol z toho ďalší súd a 4,5 roka navyše.

Kedy ho prepustili z väzenia?

Po 17,5 roku, 8. decembra 1989.

Prezradte, ako dopadol váš prvý rozhovor v cukrárni?

Dohodli sme si rande. No ani jeden z nás nemal z toho druhého dobrý pocit. Ja som si myslela, tento chlap ma

oklamal. To nemôže byť pravda, žeby niekto za pokus o emigráciu sedel 17,5 roka. Naletela som mu. A on si myslel, toto je eštebáčka. Určite teraz vytiahne z kabelky pištoľ a ma zastrelí. To sme si mysleli, také sme mali pocity. On, že už je koniec, keď ma nezabili v Leopoldove tak teraz. To nie je možné, žeby taká schopná žena o mňa prejavila záujem. A ja som si myslela, naletím hoci komu. Tento je určite vrah. A keď sme sa rozišli, telefonovali sme si. Ja som mu vrela, vieš, ja som sa Ťa strašne bála. A on mne, a ja Teba. Ja som si myslela, že sa na mňa hodí a začne ma škrtiť a on čakal, kedy vytiahnem pištoľ a zastrelím ho.

Dobry začiatok...

A bol to človek, ktorý by nebol ani muče ublížil. Z väzenia sa vrátil k rodičom do Rajca. Párkrát bol v Amerike, chcel tam žiť, myslel si, že v Amerike bude v bezpečí. Lebo on sa tu každého bál. Bál sa ľudí, pretože mu v živote veľmi ublížili.

Kedy ste sa zobrali a čím sa zaoberal po návrate z väzenia?

Svadbu sme mali v roku 1999. Tonko bol vyučený frézar, ale veľmi rád maľoval. Chcel sa tomu venovať aj v Leopoldove, ale ako politický väzeň nemal nárok. Mohol sa učiť ruštinu a maďarčinu. Sníval o dome, v ktorom by mal ateliér. Napokon sme si kúpili starší domček v mojej rodnej dedine, začali sme ho rekonštruovať, ale jeho zdravotný stav sa rapídne zhoršoval. Požiadala som o predčasný dôchodok, aby som s ním mohla byť doma. V piatok po robote som sa sťažovala, že som veľmi unavená a on mi na to, aby som tých sedem týždňov do dôchodku vydržala. A v nedeľu zomrel.

Ale o svojom utrpení stihol napísať knižku. Muselo sa mu to veľmi ťažko robiť, lebo to boli tvrdé spomienky.

No, ak by to bolo vyšlo presne podľa zápiskov z Leopoldova, bolo by to oveľa tvrdsie. Ale on už zabúdal a odpúšťal ľuďom. Stále hovoril, nezomriem, kým tá kniha nevyjde, kým to nedám na papier, lebo musím tu nechať nejaké svedectvo o utrpení ľudí, ktorých komunisti likvidovali a ničili len za to, že nesúhlasili s ich režimom.

Eva Zelenayová

Odhalili pamätnú tabuľu

Pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu odhalili v Popudinských Močidlňanoch pamätnú tabuľu. Prítomným sa prihovorela starostka obce Dana Žúrková. Jej príspevok uverejňujeme v plnom znení.

Myslím si, že je veľmi dôležité ustavične si pripomínať krivdy spáchané bývalým režimom na občanoch, ktorí sa neprevínili ničím iným, než tým, že mali iný politický názor, vieru v Boha, alebo majetok, po ktorom pokukával niekto iný. Zo živnostníkov sa takmer z noci na ráno stali vykorisťovatelia, rovnako ako z roľníkov, ktorí lopotne pracovali na poliach, na kúpu ktorých šetřili mnoho rokov či museli odísť od rodín pracovať do Ameriky, ako bolo zvykom v tých časoch. To, čo títo ľudia prežívali počas nekonečných štyridsať rokov vlády komunizmu asi nevystihne len jedno slovo - krivda. Bola to hrôza, ktorú mnohí z nich neprežili a stopy, ktoré tento režim zanechal v ľuďoch, sa len veľmi ťažko budú dať napraviť. Dôkazom toho je aj naša súčasná demokracia, ktorá nemá s tou ozajstnou demokraciou nič spoločné. Veď ťažko stavať demokratické princípy na pokryvených základoch bývalého režimu a s ľuďmi, ktorí veľmi rýchlo a obozretne prezliekali kabáty a dnes sa bijú do hrude a pasujú sa do úlohy neomylných demokratov. Pamäť ľudstva je veľmi krátka a čím viac času uplynulo od dôb, kedy boli ľudia obmedzovaní na slobode a ubúda

priamych svedkov týchto čias, tým viac dochádza ku skresľovaniu histórie a pravdy. Už dnes sa stretávame s bagatelizovaním skutočností a s názorom, že sa v podstate nič moc hrozné nestalo. Viac si pripomínáme budovateľské úspechy komunizmu, ako jeho krivdy.

Obyvatelia oboch častí našej obce, teda Močidlňan i Popudín, takisto neboli uchránení od brutality komunistického štátu. Myslenie ľudovo-demokratického zriadenia v oboch obciach ako jední z prvých skúsili súkromníci. Likvidáciou zámožnejších súkromníkov sa eliminoval prípadný odpor ostatných. Mlyn Lukáša Belúnka prevzali do svojej správy Západoslovenské mlyny. Tento moderný mlyn bol postupne likvidovaný a pri cvičení civilnej obrany v roku 1987 bol aj zbúraný. Mäsiarstvo Alexandra Fischera postihlo znarodenie v roku 1950. Jeho podnik, ktorý zamestnával 15 ľudí, prevzal národný podnik Mäsoprodukt Bratislava. Na rozdiel od Behúnka, ktorý vzdoroval, sa Fischer tejto zvoli podvolil. Absurdnosť vtedajšieho spoločného vlastníctva išla až tak ďaleko, že musel platiť nájomné vo vlastnom dome. Obchod so zmiešaným tovarom dobrovoľne pod násilím ukončila v roku 1950 Milada Gavorová. Pani Terézii Ondrušovej odobrali licenciu na predaj tabaku, lebo monopol prevzala Jednota. V roku 1948 otvoril v Popudínach hostinec v novej budove Václav Gádoši. Táto budova mala tiež slúžiť ako kultúrny dom, lebo mala na to

uspôsobenú sálu. Už v roku 1949 Gádoši zastavil prevádzku hostinca a sálu s javiskom dostali zväzáci od ONV. Keďže agitátori neboli úspešní v presvedčaní ľudí o výhodách vstupu do JRD, v máji 1951 zatvorili z Popudín Štefana Zimku, v júni Pavla Brdečku a v júli toho istého roku Václava Gádošiho. Zimka a Brdečka patrili k najväčším hospodárom v obci a Gádoši po zrušení hostinca mal v obci ešte kováčstvo. Bol aj politicky aktívny v Demokratickej strane. Štefan Zimka bol v júni 1952 odsúdený za velezradu na deväť rokov. Domov sa vrátil v roku 1960 na amnestiu. Pavol Brdečka dostal sedem a Václav Gádoši osem rokov. Okrem straty slobody prepadol v prospech štátu aj ich celý majetok.

V Močidlňanoch sa stal obeťným baránkom Ján Sprušanský, ktorý patrili k najväčším hospodárom v obci. Koncom roku 1952 ho zadržali na tri mesiace a zatiaľ, čo bol vo vyšetrovacej väzbe, mu zobrali poľnohospodárske stroje a do jeho domu nasťahovali okrskového príslušníka Zboru národnej bezpečnosti. Po týchto prípadoch dostávali ľudia strach a boli režimom oveľa jednoduchšie spracovávaní. V nasledujúcich rokoch boli podobne perzekvovaní mnohí obyvatelia obce, ich rodiny a deti.

Aby sa história v tomto smere už nikdy neopakovala, je nanajvýš dôležité a potrebné ustavične si tieto veci pripomínať, možno aj takýmto malým počínom, akým je osadenie pamätnej tabule.

Pod Zoborom pätnásteho

Miestom pietnej spomienky na obeť komunizmu v Nitre je priestor pred budovou Mestského úradu, kde sa nachádza pamätník protikomunistického odboja.

Regionálna organizácia PV ZPKO v meste pod Zoborom spolu s Mestom Nitra a KPVS zorganizovali pietnu spomienku pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demo-

kráciu 15. novembra. Obeť totalitného režimu si uctili položením vencov a príhovormi predstaviteľov mesta a organizácii politických väzňov. Za PV ZPKO prehovorila predsedníčka RO PV ZPKO v Nitre Alžbeta Loudová, za KPVS jej predseda Peter Sandtner a za mesto viceprimátor Ján Vančo. Pietnej spomienky sa zúčastnil aj predseda bratislavskej organizácie PV ZPKO Jozef Dečo. **(al)**

V Ružomberku so študentmi

V týždni, kedy sme si pripomenuli 17. november ako sviatok všetkých študentov a zároveň Deň boja za slobodu a demokraciu, sa na Gymnáziu sv. Andreja v Ružomberku konala beseda s pani Máriou Šidovou a jej sestrou pani Klárou Brodňanskou.

V svojom rozprávaní študentom tretieho ročníka priblížili činnosť a poslanie organizácie Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja. Najviac na žiakov zapôsobilo ich osobné svedectvo, v ktorom opísali príbeh svojej rodiny z 50.

Gymnazisti v Ružomberku počúvajú svedectvo o zločinoch komunizmu. Foto archív

rokov 20. storočia. Rodina poskytla úkryt kňazovi, pátrovi Jánovi Hutyrovi a po odhalení boli všetci členovia rodiny prenasledovaní. Pani Šidová študentom opísala vyšetrovacie praktiky ŠtB a prežité skúsenosti z pražského väzenia v Ružyni.

Osudy prenasledovanej cirkvi a utrpenie mnohých nespravodlivo odsúdených občanov Č-SR v období totalitného režimu nám priblížila pani Brodňanská. Osobná skúsenosť jej manžela a jeho spolužiakov, ktorí boli ako vysokoškolskí študenti nespravodlivo odsúdení a poslaní na výkon dlhoročných trestov do uránových baní v Jáchymove rovnako hlboko zapôsobili na študentov gymnázia. Podnietilo ich to k zamysleniu sa a mnohým otázkam, ktoré ešte dlho rezonovali na ďalších spoločných hodinách dejepisu i občianskej náuky. Sme presvedčení, že podobné stretnutia s obeťami politických represálií všetkých totalitných režimov sú v súčasnosti veľmi dôležité a mladej generácii môžu významne napomôcť pri vytváraní si pravdivého obrazu o našej nedávnej minulosti. Naše doterajšie skúsenosti z tohto - u nás už tradičného podujatia - nám to len potvrdzujú.

Anna Nemešová
učiteľka

V Trnave tradične

V Trnave sa pietny akt kladenia vencov pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu uskutočnil 16. novembra.

Pri pamätníku nespravodlivo prenasledovaných v rokoch 1948-1989 položili vence zástupcovia PV ZPKO, KPVS, mesta Trnavy a Trnavského samosprávneho kraja i predseda Správnej rady Ústavu pamäti národa Ondrej Krajňák. (jm)

Pieta v Košiciach

Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja z regiónov Košice a Prešov, pietnym položením venca a kvetov i zapálením sviečok pri pamätnej tabuli popraveným, mučeným a prenasledovaným občanom obidvoch regiónov umiestnenej na Hlavnej ulici 68 v Košiciach si 15. novembra uctili pamiatku týchto obetí.

Svojou odvahou a nekrvavými činmi upozorňovali na nedemokratické spôsoby komunistickej moci na Slovensku po roku 1945. Pietna spomienka sa konala za účasti ešte žijúcich a väznených členov PV ZPKO, ktorým to zdravie dovolilo.

Pietnu spomienku viedol bývalý väzeň komunizmu a predseda RO PV ZPKO v Košiciach Štefan Novák. Zúčastnil sa aj ďalší väznený svedok totality Jozef Ištók, dlhoročný hospodár regionálnej organizácie. Prešovskú regionálnu organizáciu zastupovala jej predsedníčka Mária Dvorčáková a ďalší jej členovia. Účastníkmi pietnej spomienky ďalej boli manželky politických väzňov, potomkovia politických väzňov aj ich sympatizanti. Prítomní si minútou ticha uctili všetkých politických väzňov z čias komunistickej totality rokov 1945-1989.

Účastníci pietnej spomienky v Košiciach pri pamätnej tabuli obeťam komunizmu. Foto archív

Politickí väzni prijímajú 17. november 1989 a dianie v tomto období za výsledok aj ich dávnej odvahy a neohrozeného neozbrojeného boja za slobodu a demokraciu už od roku 1945. Dnešná demokracia a s ňou spojená sloboda a sloboda slova je odmenou za utrpenie všetkých politických väzňov a ich rodín. Aj keď sa jej podoba celkom nezohoduje s predstavami politických väzňov z 50. rokov, najmä v oblasti spravodlivosti a práva.

Na súčasnej demokracii je ešte čo zlepšovať, najmä ak pozorujeme obmedzovanie slobody pod rôznymi zámienkami. Aj preto je pre občanov nevyhnutné, aby boli ostražití a nedopustili vyrásť žiadnej ďalšej totalite. (md)

STALO SA

1. decembra 1989 vláda ČSSR nariadila zrušiť drôtené zátarasy na hraniciach s Rakúskom, ktoré sloboďný svet nazýval „železnou oponou“.

2. decembra 1946 sa začal proces proti J. Tisovi, A. Machovi a F. Ďurčanskému pred Národným súdom v Bratislave. Členmi senátu boli: predseda Igor Daxner a šiesti prísediaci, všetci evanjelického vyznania, alebo ateisti. Žalobcami boli Ľudovít Rigan, Juraj Šujan a vojenský prokurátor plukovník Anton Rašla.

4. decembra 2006 zomrel pápežský legát, prenasledovaný komunistickým režimom, Mons. Viktor Trstenský

6. decembra 2006 zomrel dlhoročný člen a funkcionár krajskej pobočky v Žiline Emil Rafaj.

10. decembra 1947 bol na trest smrti zastrelením odsúdený generál armády SR a veliteľ Rýchlej divízie Jozef Turanec. Neskôr mu trest zmenili na 30 rokov väzenia. Zomrel vo väznici v Leopoldove v roku 1957.

10. decembra 1989 odstúpila posledná komunistická vláda ČSSR, ktorej predsedal Ladislav Adamec.

12. decembra 1989 Predsedníctvo SNR vymenovalo novú vládu SSR, ktorej predsedom sa stal Milan Čič.

14. decembra 1948 vláda rozhodla presunúť 65 tisíc verejných zamestnancov „do výroby“. Išlo o prvú masovú diskrimináciu politicky „nespolahlivých“ občanov brutálnym znížením ich spoločenskej pozície a pracovných ziskov. Tieto opatrenia pokračovali aj začiatkom päťdesiatych rokov a postihli 75 000 občanov.

22. decembra 1948 zomrel slovenský arcibiskup Karol Kmeťko, sídelný biskup nitriansky. Jeho nástupcom sa stal Eduard Nécsey.

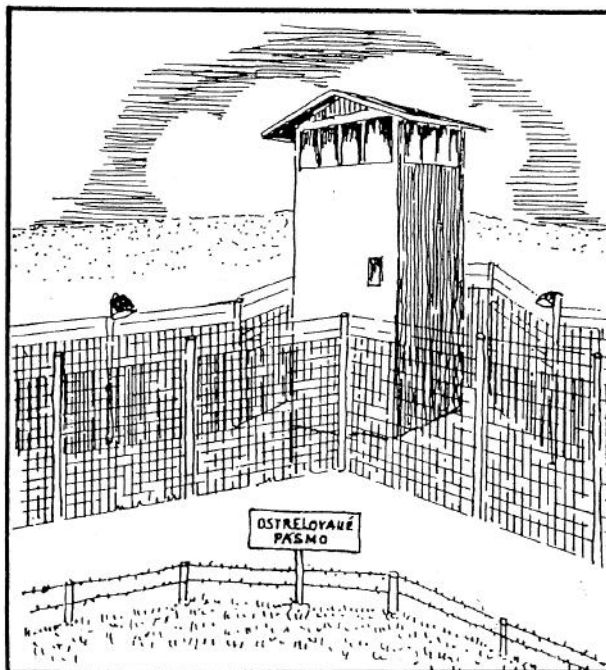
22. decembra 1949 schválilo Predsedníctvo ÚV KSČ návrh na mocenský zákrok proti kláštorom.

27. decembra 1992 zomrel v Bratislave bývalý poslanec Slovenského snemu a najbližší spolupracovník Karola Sidora, komunistickým režimom prenasledovaný Pavol Čarnogurský.

31. decembra 1992 zanikol štátny útvar Česká a Slovenská federatívna republika.

December 1987. Vyše 500 000 ľudí podpísalo petíciu katolíkov za náboženskú slobodu. Iniciatíva vyšla

Takhle nějak vypadal v Leopoldově mklův výhled do okolního světa. Ze strážních věží, zvaných i zde „špačkářny“, hlídal výkvět dělnické třídy imperialistické přísluhovače a nepřátele pracujícího lidu.

z Moravy, ale najväčšiu odozvu vyvolala na Slovensku (vyše 300 000 podpisov).

December 1955. Podľa odhadu nemeckého historika J. G. Hoenscha bolo v Československu 230 „nápravných zariadení“ (väzníc, pracovných táborov, uránových baní a pod.) a v nich 240 000 uväznených občanov, z ktorých asi 80 % za politické „zločiny“.

V rokoch 1948 – 1955 bolo v socialistickom Československu materiálne zničených 27 500 000 kníh, z najväčšej časti to boli publikácie zhabané v kláštoroch a v iných náboženských inštitúciách. Ďalšie státisíce vzácných vydání boli rozpredané zahraničným antikvariátom.

December 1987. Vyše 500 000 ľudí podpísalo petíciu katolíkov za náboženskú slobodu. Iniciatíva vyšla z Moravy, ale najväčšiu odozvu vyvolala na Slovensku (vyše 300 000 podpisov).

AKTIVITY PREDSEDNÍCTVA PV ZPKO

■ **Predseda našej organizácie Ján Litecký Šveda** **9. novembra** rokoval so správcom cintorína Vrakúňa pánom Grachom o otázkach opravy a údržby nášho ústredného pamätníka politických väzňov, o podobe informačnej tabule a ďalších otázkach spojených s organizáciou pietnej spomienky 17. novembra.

■ **Duchovný PV ZPKO dp. Ján Košiar, spolu s našim členom Antonom Seleckým (Magnificat Slovakia)** zabezpečili vo viacerých kinosálach premietanie

taliansko-poľského historického veľkofilmu „Bitka pri Viedni – 11. september 1683“, ktorý tzv. Slovenská televízia odmietla odvysielať.

■ **Predseda Ján Litecký Šveda a podpredseda našej organizácie Rafael Rafaj sa 14. novembra** zúčastnili odhalenia pamätnej tabule pre prenasledovaných komunizmom v obci Popudinské Močidlány, ktorú zabezpečila pani Bernardína Sprušanská.

(Redakcia)

PRIPOMÍNAME SI

V decembri si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

40 rokov

Petra Röhmanová, Bratislava
30.12.1976

55 rokov

Ing.Marian Hromádka, Trnava
7.12.1961
Marian Feduš, Lučenec 28.12.1961
Mária Kubačková, Ružomberok
8.12.1961

Beata Turňová, Banská Bystrica
7.12.1961
Jaroslav Stolárik, Hliník nad Hronom
21.12.1961

70 rokov

Beata Jančoková, Žiar nad Hronom
14.12.1946

80 rokov

Helena Stančíková, Brezno 1.12.1936
Hedviga Slivková, Ilava 20.12.1936
Rozália Hockicková, Spišské Podhradie
15.12.1936
Viliam Bažalík, Bratislava 13.12.1936
Mária Gregušová, Nitra 6.12.1936

82 rokov

Štefan Hrizák, Považská Bystrica
25.12.1934
Anastázia Kulašová, Bratislava
15.12.1934

84 rokov

Rozália Tomčová, Klokočov 22.12.1932
Matej Benčík, Komárno 16.12.1932

85 rokov

Pavol Kufa, Levoča 18.12.1931
Gustáv Hrabovec, D. Kubín 24.12.1931

86 rokov

Ján Volanský, Kotešová 25.12.1930

87 rokov

MUDr.Mária Slugeňová, Levoča
25.12.1929
Eva Slimáková, Limbach 22.12.1929

88 rokov

Július Maté, Lučenec 17.12.1928

89 rokov

Ing. Alojz Poldauf, Žiar nad Hronom
28.12.1927

90 rokov

Anna Mazáková, Púchov 17.12.1926
Valéria Mitošinková, Bratislava
16.12.1926

91 rokov

Ján Petro, Humenné 18.12.1925
Jubilantom srdečne blahozeláme

PRISPĚLI NA ČINNOSŤ

Martin Lacko, Ján Košiar,
Bratislava 220 EUR
Vladimír Havrilla, Bratislava 100 EUR
Agnesa Hudecová, Bratislava 5 EUR
František Petrek, Levoča 10 EUR
Sympatizant, Levoča 10 EUR
MVDr. Štefan Valkovič,
Zlaté Moravce 100 EUR
JUDr. Peter Brňák, Bratislava 50 EUR
*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 91 rokov, 6. novembra 2016, zomrel zakladajúci člen a funkcionár PV ZPKO v Trenčíne **Jozef GALLO**. Posledná rozúčka so zosnulým sa konala 10. novembra 2016 na cintoríne v Trenčíne. Zúčastnili sa jej predstavitelia výboru organizácie ako aj viacerí členovia.

*Pozostalým vyslovujeme
úprimnú sústrasť*

Mária Korecová oslávila 103 rokov

Svätá omša 14. novembra v nitrianskom Kostole sv. Petra a Pavla bola výnimočná. Venovaná najstaršej a dlhoročnej členke PV ZPKO v Nitre **Márii Korecovej**, príbuznej kardinála Jána Chryzostoma Korca. Osobne sa na nej zúčastnila v sprievode syna Jozefa a dcéry Evy Kováčovej. Veľa zdravia a Božieho požehnanie jej popriali predsedníčka organizácie Alžbeta Loudová a jej člen Ladislav Geró. (al)

Foto archív

Knihkupectvo Svojet
Pracovňa vydavateľstva MS

Dunajská 18
Liga Pasáž
811 09 Bratislava

Telefón: 0903 946 718
Email: kniha.svojet@gmail.com
Web: www.svojet.sk

■ **Malé knihkupectvo Svojet v Bratislave** pasáži ponúka knihy, ktoré inde nekúpíte. Historickú, vlasteneckú literatúru bez politickej korektnosti, zborníky, kalendáre a časopisy vrátane Svedectva. Otváracie hodiny v pondelok až štvrtok sú od 10.00 do 13.00 a od 13.30 do 16.30, vo štvrtok do 17.30 hod. V piatok od 9.00

do 13.00 a od 13.30 do 14.30 hod. Informácie na 0903 946 718

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13. 00 hod. (r)

2 % SA BLÍŽIA

Všetkých, ktorí sú ochotní prispieť na našu činnosť poukázaním 2 % zo zaplatenej dane upozorňujeme, že **ZAMESTNANCI** musia túto skutočnosť nahlásiť svojej účtovníčke do 15. februára. **SZČO** to uvedú vo svojom daňovom priznaní.

Základné údaje:

IČO/SID: 00679879

Forma: Občianske združenie

Obch. meno: Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja III. odboj

Sídlo: Obchodná

Súp. číslo: 52

PSČ: 811 06

Číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX, alebo sa kontaktujte na tel. čísle: 0902 1990429.

Darcom úprimne ďakujeme

AUTENTICKÝ DOKUMENT

ARCHÍV
ZBORU VÄZENSKEJ A JUSTIČNEJ STRÁŽE SR

Gucmanova 19/670, priečinok 7, 920 41 Leopoldov

Číslo: AZVJS-196-SR/98

Leopoldov dňa 5.10.1998

Anton H A L K O
Strážovská 1 -Sásová

974 11 Banská Bystrica

Údaje o výkone väzby a treste odňatia slobody.

- I. Rozsudok VVS Příbram z 1.11.1972 čj. T 1/72 a Rozsudok NS ČSSR zo dňa 7.12.1972 čj. 1 Tov 3/72 na dobu 14 rokov pre §§: 35/1, 105/1,3, 106/1,2 trz.
Väzba: 11.6.1972 - 7.12.1972
VT: 7.12.1972 - 11.6.1986 Leopoldov - pokračoval v ďalšom treste
- II. Rozsudok VVS Trenčín z 22.9.1976 čj. T 1/76 a Rozsudok NS ČSSR zo 14.11.1976 čj. Tzv 5/76 na dobu štyri a pol roka /411/2/ pre §§: 105/3, 264/2, 35/1 trz.
Väzba: nebola
VT: 11.6.1986 - 8.12.1989 Leopoldov - amnestovaný.

Vedúci archívu ZVJS SR :

